

Borza

Mali delničarji za državo topovska hrana

Tomaž Modic

Namesto da bi država karseda zaščitila male delničarje in jih privabila k reševanju zadolženega gospodarstva, jih bo z domala enakimi metodami kot menedžerji izigrala in poceni iztisnila iz lastništva bank.

Če so pred krizo Darko Horvat (Aktiva Holding), Bine Kordež (Merkur), Boško Šrot (Infond Holding), Ivan Zidar (SCT), Dušan Šešok (Iskra), Igor Bavčar (Droga Kolinska) in vrsta drugih menedžerjev iz prevzetih družb iztisnili male delničarje in jih iz lastništva pogosto pospremili s (pre)nizkimi odpravninami, je danes štafeto prevzela kar država.

Te dni smo namreč priče nacionalizaciji obeh največjih bank – Nove Ljubljanske banke (NLB) in Nove KBM. Če so politiki v obdobju debelih krav in visokih borznih tečajev vneto prepričevali državljane, naj svoje prihranke preselijo iz nogavic v delnice bank, so se zdaj zadeve obrnile. Kljub drugačnim obljubam so jim tik pred zdajci odrekli sodelovanje pri dokapitalizacijah. Tako več deset tisoč malih delničarjev nemo spremlja, kako jih država pred napovedano privatizacijo bank iztiska iz lastništva po rekordno nizkih dokapitalizacijskih cenah delnic.

Država deluje tako kot preganjani tajkuni

»Lahko potegnemo vzporednico med ravnanjem države in tajkunov,« je zatrnil predsednik društva malih delničarjev MDS Rajko Stankovič. V primeru NLB so sicer pričakovali, da bo prišlo do preoblikovanja tako imenovanih obveznic Co Co v delnice. »Pri NKBM pa smo do zadnjega verjeli, da gre za začasno rešitev,« je grajal ravnanje ministrstva za finance in prvega moža mariborske banke Aleša Hauca.

Kot je znano, je vodstvo NKBM ne pričakovano sprožilo novo dokapitalizacijo po najnižji ceni doslej. Tako je delež 97.200 malih delničarjev (in državnih podjetij), ki so v kapital mariborske banke od leta 2007 prispevali več kot 300 milijonov evrov, z eno potezo zvođenel na vsega nekaj odstotkov. Država, ki je državljanom pred petimi leti prodala 49 odstotkov delnic NKBM, jih je tako s tretjino istega denarja iztisnila iz lastništva. Pred dnevi je bila sicer napovedana nova dokapitalizacija banke v višini do 400 milijonov evrov.

Grehe vseh nekdanjih uprav in nadzornikov bank bodo torej pokrili davkoplačevalci, potem bomo priče novi fazi privatizacije. »Zdaj niti ne gledajo več, po koliko bodo prodali, temveč samo še, da prodajo,« je opozoril Stankovič. Po njegovem je vprašanje le to, po kakšnih cenah jih bo država izplačala, preden bo očiščene banke prodala zasebnim vlagateljem.

Z zaprto dokapitalizacijo jih izigrajo, nato poceni iztisnejo

Spomnimo, da so enake metode za izgon malih delničarjev uporabljali tudi številni menedžerji, ki so lastnili družbe. Oboroženi z notranjimi informacijami so več let načrtovali prevzeme in tudi s pomočjo »parkirišč« zapijali lastništva. Nemalokrat so za krepitev lastniškega deleža, podobno kot danes država v NLB in NKBM, uporabili institut zaprte dokapitalizacije. Na skupščinah, kjer so imeli premoč nad malimi delničarji, so jim izključili prednostno pravico, čeprav bi si morda želeli vplačati poceni dokapitalizacijske delnice. Tako so jih na povsem zakonit način izigrali in oškodovali.

Ko so zaprli lastništva oziroma si vnaprej zagotovili najmanj 90-odstotni delež, je sledila iztisnitev malih delničarjev. Enega zadnjih korakov popolnega prevzema je s spremembo zakonodaje poenostavil tedanji gospodarski minister Andrej Vizjak. Nemalokrat so vnaprej pripravili teren, tako da so malim delničarjem ponudili, kolikor se je dalo nizko ceno. Tako se je v nekaterih primerih zadeva preselila celo na sodišče, saj so mali delničarji zahtevali sodno preveritev višine denarne odpravnine. Med drugim se je to zgodilo v primeru družb SCT, Swaty, Terme Čatež, Droga Kolinska in Dinos. Drugod jim je uspelo doseči poravnavo in nekoliko višjo odpravnino.

Da so mali delničarji v družbah nezaželeni, pričata tudi nedavni zgodbi z ajdovsko Tekstino in Lepenko iz Tržiča. V prvem primeru so namreč dolgo opozarjali na domnevna oškodovanja premoženja družbe od direktorja

(in večinskega lastnika) Simeona Špruka. Izborili so si revizijo poslovanja in k preiskavi sumov kaznivih dejanj spodbudili novogoriške kriminaliste. Ti so nato potrdili najmanj štiri milijonsko oškodovanje in kazensko ovadili Špruka. Podobno je bilo v Lepenki. Tudi Martina Odlazka, lastnika skupine podjetij s Papirjem Servisom na čelu, ki na leto ustvari sto milijonov evrov, je doletela kazenska ovadba zaradi oškodovanja Lepenke v višini milijona evrov.

Pet let po nacionalizaciji izgub bomo spet na isti točki

»Mali delničarji imajo povsem ustrezno pravno varstvo. Zakonodaja je namreč prepisana iz tujine. Vprašanje je, ali si tudi na politični ravni želimo, da bi se gospodarstvo financiralo na kapitalskem trgu in ne več dolžniškem. Ko se znajdeš v stiski s kapitalom in ne najdeš velikega vlagatelja, se lahko obrneš le še na male delničarje,« je poudaril dr. Borut Stražišar.

V tujini je sprejeto dejstvo, da veliki delničarji dejansko upravljajo podjetje, mali delničarji pa vse financirajo. Tudi Američani so zaradi velike selitve kapitala na Kitajsko in drugam ugotovili, da je bolj smiselno aktivirati državljane in lastno gospodarstvo zagnti z njihovimi prihranki. »Veliki vlagatelji se selijo tja, kjer so visoki dobički. Mali vlagatelji bodo po drugi strani vlagali v okolje, ki jim je poznano,« je dejal Stražišar. Zato obstajajo dogovori, da če imajo mali delničarji določen odstotek lastništva, imajo s tem pravico do imenovanja manjšinskega direktorja. »Gre za signal, da cene njihovo sodelovanje in da niso le topovska hrana.«

Kaj pa v Sloveniji? »Poglejte samo višino stroškov za vodenje računa ali stroške transakcije. Malim delničarjem se ne spleča, da bi imeli v lasti nekaj delnic. ATVP bi lahko v tem primeru brez težav posegla in zmanjšala stroške, če so ti nesorazmerni z opravljenim delom. Fiskalno pravilo in sanacija finančnega sistema? Če bomo nadaljevali po trenutni poti, bomo kljub sanaciji čez pet let znova na isti točki in bodo izgube plačali davkoplačevalci. Oživitve kapitalskega trga je prioriteta. To lahko dosežemo tako, da ne zaračunavamo leža-

Page: 8

Reach: 118000

Country: SLOVENIA

Size: 481 cm2

2 / 2

rine in zmanjšamo transakcijske stroške,« je sklenil Stražišar. ✕

██████████
Avtor je lastnik delnic KBMR.

Dr. Borut Stražišar Fotografija: Jaka Adamič/dokumentacija Dnevnika